

MERCÈ FORADADA

PERLES CULTIVADES

Perles cultivades

© del text: Mercè Foradada, 2018

© de la il·lustració de la coberta:

Crystal Eye Studio/Shutterstock.com, 2018

© d'aquesta edició: Edicions Saldonar, 2018

Primera edició: febrer del 2018

Publicat per Edicions Saldonar

Alfambra, 16, 5è 2a

08034 Barcelona

edicions@saldonar.com

www.saldonar.com

Edició i producció: Francesc Gil-Lluch

Línia gràfica de la coberta: Enric Muñoz

Coberta i maquetació de l'interior: Octavi Gil Pujol

Impressió: BookPrint

Distribució: UDL

IBIC: FA

ISBN: 978-84-946753-7-9

Dipòsit legal: B-29966-2017

Imprès a Catalunya · *Printed in Catalonia*

Edicions Saldonar és membre de l'associació d'editorials independents

Llegir en Català, juntament amb Alrevés/Crims.cat, L'Avenç,

BiraBiro Editorial, El Gall Editor, Edicions del Periscopi,

Raig Verd Editorial, Sembra Llibres i Tigre de Paper.

Tots els drets reservats. No es pot reproduir cap part d'aquest llibre,
per qualsevol mitjà, sense el permís d'Edicions Saldonar.

«Y más que un hombre al uso que sabe su doctrina,
soy, en el buen sentido de la palabra, bueno».

ANTONIO MACHADO

«La bondat és el valor que omple l'eix social de
la constitució humana, eix absolutament central
i principal de cada individu, perquè només ens
humanitzem en la socialització i la socialització
necessita construir-se sobre un fonament sòlid, que
és justament la bondat».

JOAN MANUEL DEL POZO

«Perquè el patrimoni més gran de la humanitat és la
humanitat mateixa».

Carta dels Drets i Deures
de la Gent Gran de Catalunya

«Quina importància té si és bo amb tu? La bondat que trobem en aquest món no és mai suficient, no trobes?».

DONNA TARTT

«Per tot això pensa
que importa tenir
les mans ben obertes
i ajudar qui ve
fugint de la guerra,
fugint del dolor
i de la pobresa.
Si tu fossis nat
a la seva terra,
la tristesa d'ell
podria ser teva».

JOANA RASPALL

*Per a tots els bons i les bones, que n'hi ha, encara
que sigui a temps parcial.*

*Per a tantes persones expulsades de la seva vida
que clamen per recuperar-ne, almenys, una parcel·la.*

*Per a aquells i aquelles que m'heu regalat algunes
de les perles que he amagat entre aquestes pàgines.*

*I per als meus bons i bones particulars: el Pau,
l'Anton, l'Anna, el Jordi, el Jan, el Toti, la Mia i el Leo.
Gràcies per ser-hi i per ser-ne.*

Taula

PART I. LA RECERCA,	13
Transhumans de Gràcia,	15
Ballarina en la foscor,	25
Autofòrum,	30
Llibertat condicional,	35
La medul·la contaminada,	40
A veure, repassem!,	48
Aprofita per dur-me un parell de garrafes,	57
Bonisme i malisme,	65
El dia després,	77
Un te verd amb sacarina,	83
La matèria dels somnis,	89
Tancant carpetes,	100
Plego i marxo,	109
Comiat turmentós,	119
PART II. EL CAMP,	129
I la farigola?,	131
Una cortina d'estrelles de vidre de colors,	141
Correus (I),	151

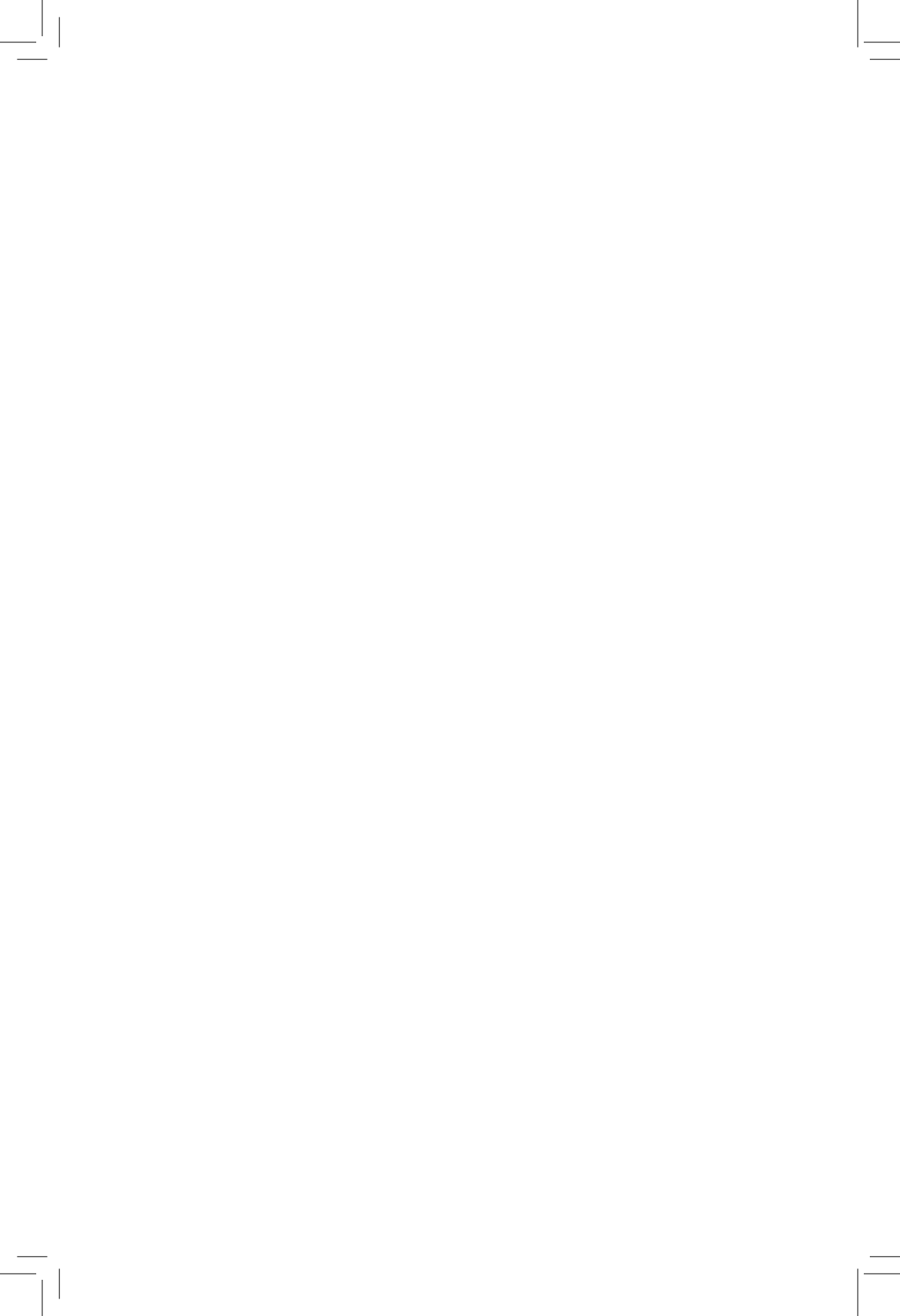
Contes a la vora del foc (I),	164
La dona de la matriu destrossada,	179
Correus (II),	189
Voler i doler,	202
Correus (III),	211
Els nens d'Alep,	222
Contes a la vora del foc (II),	229
Correus (IV),	242
Finalment, les farigoles,	254

PART III. LES PERLES, 259

Realitat i cireres,	261
Directament maldat?,	266
Hola, que em coneixeu?,	276
<i>Los blancos dientes del perro</i> ,	283
Zaatari demana auxili,	291
Sí, però no,	299
Hippies en una terrassa del passeig de Gràcia,	303
Un àngel taronja caigut del cel,	310
L'horror... i la vida que empeny,	317
És això?,	336
La bondat cultivada,	353
Mà a mà,	359
 <i>Agraïments</i> ,	 366

PART I

La ricerca

Transhumans de Gràcia

—El progrés per damunt de tot? Sense por de deshumanitzar-nos? Sense apamar al detall les conseqüències dels actes d'un col·lectiu suprahumà?

La Lluïsa Jubany percep amb certesa física els dards projectats pels ulls molestos o emprenyats d'alguns integrants de la reunió. Fiu!, fiu!, fiu! Directament a la seva còrpora, tan receptiva, tan molsuda. Però no renuncia al seu torn de paraula:

—No penseu que estic rebutjant l'evolució artificial. No tindria sentit ser aquí, al Trans de Gràcia, deixant-me tantes hores i energies, si no em sentís atreta per la idea d'una fusió entre tecnologia i intel·ligència que alliberi la raça humana de les seves cadenes biològiques més limitadores. Però el que demano és molta més reflexió. Analitzar-ho tot pam a pam i amb uns valors irrenunciables, per frenar-nos, si cal.

—I què estem fent, si es pot saber, Senyoreta Peròs? O no fa un grapat de mesos que ens estem trencant el cap, estudiant, comentant, debatent i calibrant aquesta ideologia, filosofia o teoria, com en vulguis dir, importada dels Estats Units com gairebé tot? Què, si no, ens ajunta al voltant

d'aquesta taula cada dijous, per afició, per atracció o per una mena d'enamorament tafaner? I una fauna tan diversa! Mira'ns: més heterogenis, impossible. I amb tot, aquí, com una secta, dijous rere dijous, atrets per un tema que mesos enrere ni tan sols havíem sentit anomenar. Què en sabíem, del Transhumanisme i de les patums Kurzweil i Bostrom, de la Singularitat... fa un parell d'anys? Si no fos per l'Albert, i el seu megamàster a Massachusetts, mai hauríem entrat en contacte amb el tal Kurzweil.

—Para, para, company. El meu contacte amb ell va ser... El Kurzweil, jo no l'he vist mai, només en revistes i a internet... I del megamàster, val més que ens en oblidem. L'únic que és cert és que vaig estar un curs de becari en una de les seves empreses, on es treballa la conversió de textos en veu. M'hi va enviar la Fundació ONCE, que sempre va al darrere d'aquests avenços tecnològics, cabdals per al seu públic. Però després... La veritat és que no hi havia pensat més fins que, un bon dia, vaig ensopegar amb un número de la revista *Rolling Stone*, on li feien una entrevista. Pel que es veu, aquest paio no només és científic, inventor, empresari i escriptor, sinó que li fot a la música i, per exemple, és íntim de l'Stevie Wonder. A l'entrevista parlava de construir una còpia genètica del seu pare, mort, a partir de l'ADN que havien trobat a la tomba. Vaig flipar mandarines. I a partir d'aquí, sí que l'he anat seguint i he arribat a les seves teories del Transhumanisme, el Posthumanisme i la Singularitat. Tot plegat, una passada. És al·lucinant descobrir la seguretat amb què afirmen, ell i els seus seguidors, que una civilització posthumana arriba a passos de gegant, de la mà d'uns avenços tecnològics que ja són, com qui diu, a la cantonada. Després, tot va anar rodat: em vaig posar en contacte amb

alguns grups que començaven a estudiar les seves profecies i us vaig anar reclutant per muntar el nostre Trans de Gràcia.

—D'això, d'això... d'això és del que m'exclamo —torna a intervenir la Lluïsa—. A partir del Transhumanisme s'arribarà a un Posthumanisme, que, la veritat, fa molta por. Som humans, no? Què voldria dir ser posthumans?

Des de fa uns mesos, de fet des que ha vist clarament les intencions i línies de treball del grup, la Lluïsa Jubany ha passat a ser el seu molest corcò, una consciència una mica incòmoda, que massa sovint llastra fantasies i expectatives dels integrants més agosarats i visionaris del col·lectiu de somiatruïtes que conformen el Trans de Gràcia. Darrerament, la gran taula ovalada del local del carrer Montseny, al voltant de la qual es reuneixen cada setmana per filosofar sobre aquesta ideologia revolucionària i controvertida, s'ha transformat en el seu particular camp de batalla.

El Trans de Gràcia —una trentena de professionals inquiets i curiosos: filòsofs, biòlegs, teòlegs, psicòlegs, tecnòlegs... atrets pels suggeriments d'unes teories que sonen a ciència-ficció però que, segons els entesos, i tots ells ho són en els seus camps, té molt més de ciència que de ficció— forma part d'una xarxa de grups d'acció cívica que treballen voluntàriament sobre la repercussió de la intel·ligència artificial en el futur pròxim. Hi esmercen moltes hores de lleure, els seus integrants, adreçades a valorar, frenar o impulsar unes tendències que han pres molta volada en l'àmbit científic i tecnològic internacional. No estan sols, amb tot: arreu sorgeixen grups més o menys semblants, interessats o preocupats per un demà molt proper.

I la Lluïsa s'hi sent implicada. Il·lusionada o escèptica, segons el dia, però clarament motivada.

Des del dia que, a la feina —forma part de la Secció de Psicologia i Psiquiatria de l'Hospital Sant Joan de Déu—, un company del grup de recerca «Etiopatogènia i tractament dels trastorns mentals greus» li va parlar del Trans de Gràcia i l'hi va dur, hi ha abocat la major part de les hores lliures i una porció encara més alta d'il·lusions i expectatives. Un moviment científic i filosòfic que propugna la millora de la raça humana, tan necessitada, la pobreta? Una crida perquè es generin àmbits en la societat civil per conèixer més i amb més profunditat els projectes de perfeccionament humà i l'agenda d'aplicació? Un espai per debatre'ls i presentar-los a la resta de la societat, que els ignora? Com podien no atreure-la, si a més l'experiència prometia aportar-li uns grams d'il·lusió que començaven a ser imprescindibles en la monotonia del seu dia a dia?

Mentre es prepara per a la batalla de cada sessió, per a la dialèctica a què la condemna la seva visió i vocació de Senyoreta Peròs, mira de reüll el nou panell frontal que presideix la sala de reunions. Es tracta d'allò tan modern d'un collage plastificat, que cobreix la paret amb cites, cares i signatures dels prohoms —només una «prodona», com feia notar la Mireia Reverter, la feminista més bel·ligerant del grup— del Transhumanisme i la Singularitat. Amb tot, la mirada de la Lluïsa s'atura i se centra en un modest cartell emmarcat que decora des de sempre la paret de la dreta, com va fer el primer dia, en trepitjar el local del Trans de Gràcia de la mà del seu col·lega d'hospital. Sota el senzill marc de vidre i grapes metàl·liques, es poden llegir les paraules d'una d'aquestes patums, el filòsof suec Nick Bostrom, cofundador de l'Associació Transhumanista Mundial i de l'Institut Futur de la Humanitat, en la definició més aclaridora i, per a la

Lluïsa, esfereïdora, de la «religió» que els aplega al voltant de la taula: «El Transhumanisme és un moviment cultural, intel·lectual i científic que afirma el deure moral de millorar les capacitats físiques i cognitives de l'espècie humana, i d'aplicar a l'home les noves tecnologies a fi que es puguin eliminar els aspectes no desitjats i no necessaris de la condició humana: el patiment, la malaltia, l'envelliment i, fins i tot, la condició mortal».

—Per on navegues, ara, Lluïsa? Llences la pedra i després t'evadeixes ves a saber on —la interpel·la el Pere Massó, el que l'ha batejada com a Senyoreta Peròs, que no tolera deixar un argument en l'aire.

—Rellegia la definició del nostre pare fundador, Mister Bostrom: engrescadora, sens dubte, però també un pèl esgarrifosa, no m'ho negareu. Això d'eliminar l'envelliment i la condició mortal... —confessa la Lluïsa amb un somriure que vol ser amable.

—Encara estem així? —s'impacienta l'Albert Fuentes—. No havíem quedat que ja n'hi havia prou de qüestionar-nos una vegada i una altra, des del punt zero, la filosofia del Transhumanisme, i que començàvem una fase de construcció? No figurava que ens posàvem a elaborar uns continguts per perfilar-ne l'aplicació? Caldria no oblidar que la filosofia de base ja ha estat qualificada de «tecnooptimista», i que no hem de ser els grups de debat els que hi posem bastons a les rodes. La pretensió d'un perfeccionament humà, tendent a recrear un home més intel·ligent, més longeu, més perfecte i més feliç, a través de l'adopció de millores artificials genètiques, orgàniques i tecnològiques, té la seva part d'utopia, esclar. Però com es tira endavant si no és a través d'utopies? Qui pot posar objeccions al perfeccionament, a una evolució millorada de

la condició humana? No ens diràs, filla meva, que tal com som i estem ja ens trobes prou bé. A més, ells, els savis, els pares fundadors com els dius tu, ja treballen la part científica i tecnològica; a nosaltres ens correspon aportar-hi matisos filosòfics i ètics. Ètics, Lluïsa, si això et tranquil·litza. Per cert, no vas anunciar que avui llançaries la teva proposta d'acció?

—Tens raó. —La Lluïsa s'empassa la saliva i fa una mirada circular per assegurar-se que tothom l'escolta—. Ras i curt: vull investigar sobre la bondat.

Un cercle d'ulls entre sorpresos i divertits, un altre, minoritari, de somriures fotetes i alguna pregunta sense retorn —«La bondat? La bondat, dius?»— acullen la declaració de la Lluïsa.

—Sí, què passa? La bondat, esclar, la bondat. Aquest concepte que no apareix enlloc, que ha estat esborrat o que semblen haver oblidat. Una paraula gairebé tabú que no he vist escrita a cap dels informes d'aquests savis de l'Albert. L'altre dia fins i tot vaig haver de buscar al diccionari si acabava en «t» o en «d», de tan expulsada del lèxic comú que està. I mira que hem remenat papers, imprès articles i llegit revistes i llibres sobre el futur meravellós que ens anuncia el Transhumanisme! La bondat, cabdal perquè aquesta millora humana sigui equilibrada i justa, és la gran absent.

—A qui li interessa la bondat, Lluïsa? Més ben dit: existeix la bondat? O estem parlant d'allò tan ensucrat amb què s'embolica la més flagrant estupidesa? —El Joan Mateu salta com una molla, davant del que considera un atac al seu escepticisme intel·ligent.

—Però la bondat... està implícita en la intel·ligència, crec. Un home súper intel·ligent hauria de ser essencialment bo, no? —afegeix l'Antònia Trias, conciliadora.

—Ens movem en uns altres nivells, dona. Parlem d'uns avenços en intel·ligència artificial que ens han de permetre d'aquí a pocs anys, molt pocs, buscar a Google només pensant, portar la Viquipèdia en un xip d'accés instantani, que la nostra intel·ligència de sang i nervi es vegi multiplicada per mil gràcies a una xarxa neuronal adossada al lòbul frontal, que tots els coneixements, vivències i emocions dels homes i les dones es puguin pujar en un núvol i tinguem una mena d'ànima immortal... —rebla l'Albert, que, com sempre, no s'hi posa per poc.

I més...

Les opinions, sovint adobades amb somriures escèptics, plouen sobre una Lluïsa —«Déu meu, com cansa remar sempre contra corrent!»—, que mira de contrastar-les amb arguments que, de tan interioritzats, li semblen gastats.

—Carai, Joan! La bondat forma part de l'essència de l'home. I és absolutament necessària, urgent, diria jo. Perquè el negatiu, l'absència, que ens resulta molt més coneguda, se'ns menja vius. Obre el diari que vulguis i trobaràs el catàleg de maldats que esquitxen, o comanden, l'actualitat del nostre món! I tu et sents quan parles, Antònia? Els més grans cabrons de la humanitat han estat intel·ligents: només cal repassar la història escrita, o no escrita. I totes aquestes meravelles de la intel·ligència artificial, Albert, ho saps perfectament, poden potenciar encara més les diferències de classe. L'actual bretxa econòmica entre rics i pobres es convertiria en barranc, entre els que tindrien accés a les aplicacions d'aquestes tecnologies punteres, l'u per cent que controla el noranta-nou per cent dels recursos de la terra, i la resta, que no en tindria. Es podria manipular per crear esclaus superdotats, al servei de la minoria més poderosa, o simplement

convertir la gran massa, que no tindria poder adquisitiu per accedir a l'alta tecnologia, en serfs dels suprahumans. A més ens podríem allunyar tant de la condició humana coneguda que la perdríem irreversiblement. Tot plegat fa por, no trobeu?

—Bé, reconduïm la conversa, companys —talla el Pere Massó, molt conscient del seu paper de moderador—. Tot això són riscos, és veritat, ja n'hem parlat altres vegades. I per això som aquí, per considerar-los i mirar de col·laborar en el desenvolupament d'un Transhumanisme equitatiu i ètic. Tornem a la teva proposta, Lluïsa. Suposem que aquesta bondat, tan cabdal segons tu, no està prou o gens prevista en els postulats teòrics. Què et proposes fer?

Bona pregunta i la mare dels ous. Què es proposa fer? Què s'atreveix a anunciar que somnia fer? O què està intentant fer, des que ha començat a cremar l'any sabàtic, demanat a l'hospital per «investigar sobre la bondat»?

Malgrat tenir un convenciment més que sincer i profund, malgrat l'arrelada obsessió per definir l'ideal de la bondat —aquesta virtut?, essència?, producte humà?, que no es pot programar ni amb la tecnologia més avançada perquè brolla directament del cor humà, del món afectiu i sensitiu, com ha pogut comprovar en la seva ja dilatada experiència vital i professional—, per acotar-la, per fer-ne un catàleg de personatges i accions que permetin esbrinar si pot ser fomentada, si hi té un lloc, per a ella imprescindible, en el món dels suprahumans... malgrat tantes expectatives i esperances, les seves investigacions no acabaven d'arrencar. I això que s'hi ha posat amb entusiasme! D'entrada ha volgut fugir de l'estudi psicològic —i encara més del filosòfic, que no entra en el seu terreny—, tot i beure en les dues fonts,

amb la intenció de fer-lo accessible al màxim de persones. Es tractaria que la bondat, tan ignorada o menystinguda, fos situada amb convenciment en el mapa de la millora futura. I, per a això, cal posar-la en solfa i en un lloc destacat.

A més, per què no aprofitar l'estudi per donar sortida a certes vel·leïtats literàries que fa temps que cova? Per què no escriure una mena de faula que presenti i analitzi un arquetip, que plasmí un personatge netament i purament bo? Una pseudoficció que serveixi per evidenciar les claus i els mecanismes d'aquesta qualitat essencial per al desenvolupament d'una humanitat... humana. De moment, en una primera fase d'estudi, col·lecciona referents reals, històrics, literaris, cinematogràfics... però té la sensació que no se n'acaba de sortir.

—M'hi he posat, companys. Recullo materials per fer l'estudi. Bé, més que un estudi, pretenc escriure un relat, ficcionat però rigorós, que il·lustri sobre els mecanismes de la bondat. Encara em queden mesos de treball, però compteu que faré una diagnosi de la bondat que ens faciliti la formulació d'algunes propostes pràctiques i imprescindibles per a la construcció del futur Trans.

—Ui, ui, ui, quina por que em fas, Lluïsa. Aquest «relat» no acabarà sent un manifest benintencionat, edulcorat i ingenu? Una utopia mancada d'autocrítica i realisme? En la més pura línia del bonisme que ens intoxica, vaja —salta amb acritud la Joana, la més entusiasta «futurista» del grup.

—La nostra Lluïsa, buscant un grapat de *do-gooders*... No sé si riure o plorar. —El Pere somriu, divertit, amb espurnetes de tendresa als ulls.

—Rieu, foteu-vos-en tant com vulgueu, que només aconsegiu convence'm, encara més, de la necessitat d'aquesta

utopia acrítica, com li acabeu de dir. Si vosaltres, persones qualificades i interessades en el perfeccionament de la raça humana, no sou capaços de distingir entre bondat i bonisme, imagineu-vos si és imprescindible la reflexió que pretenc fer! A la propera reunió, confio portar-vos algunes pàgines, almenys les principals línies de treball, el fotut full de ruta que tant us agrada. I ara, potser que pleguem. Són més de les nou i avui toca cine —i sense esperar l'aquiescència del moderador, la Lluïsa inicia un adeu que li sona a fugida.

Mentre s'aixequen, pleguen carpetes i col·loquen cadires, la Senyoreta Peròs es troba convertida en una mena de contenidor on convergeix un còctel de mirades commiseratives, despectives, enfadades o divertides, i rep resignada alguns copets, que pretenen ser solidaris, a l'esquena i als braços. «Va, dona, no t'ho prenguis malament. Investiga sobre la bondat, si et diverteix. Al cap i a la fi, som aquí per passar l'estona», semblen dir-li.

Paciència!